

۲۰۹۶۲۸۲

۱ عدد ۳ و ۴ و ۵

دیوانی نالی

(مدلا خدری ته حمه دی شاهه یسی میکائیلی)

شاغک دنده:

مه لا عه بدولت یم موده پرپیس

وفاتیح عیبرک یم

پیدا چوونه وهی نوی.

محه ممه د ئیسماعیلنژاد (م. ناران)

خانی

سرشناسه: نالی، ملا خدری ئەحمەدی شاوھەیی میکائیلی / ۱۸۵۶-۱۸۰۰ م.
عنوان و نام پدیدآور: دیوانی نالی (مەلا خدری ئەحمەدی شاوھەیی میکائیلی)، ساغکردنەو: مەلا عەبدولکەریم مودەرریس و فاتیح عەبدولکەریم پێداچوونەوی نوێ: م. ئاران

مشخصات نشر: سقز: انتشارات خانی، ۱۳۹۹

مشخصات ظاهری: [۲۴۷ ص] ۱۳ × ۲۱ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۷۴-۳۲-۶

وضعیت فهرست‌نویسی: فیفا

یادداشت: کردی.

موضوع: شعر کردی - عراق - قرن ۱۹ م

موضوع: Kurdish Poetry - Iraq - 19th century

شناسه افزوده: مدرس، عبدالکریم، ۱۲۸۳-۱۳۸۴، مصحح

شناسه افزوده: عبدالکریم، فاتح، مصحح

شناسه افزوده: اسماعیل‌نژاد، محمد، ۱۳۶۰ - ویراستار

رده بندی کنگره: PIR۳۲۵۶

رده بندی دیویی: ۸۹۹/۲۱

شماره کتابشناسی ملی: ۶۰۹۷۰۵۷

دیوانی نالی

مەلا خدری ئەحمەدی شاوھەیی میکائیلی

ساغکردنەو: مەلا عەبدولکەریم مودەرریس و فاتیح عەبدولکەریم

پێداچوونەوی نوێ: م. ئاران

نۆره و سالی چاپ: یەكەم، ۱۳۹۹ ی ههتاوی

رووبەرگ: ئەسڕین کاکێ

پەرپرازین: ئومید موقەددەس

دەزگای چاپ: بلاوگەی خانی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۷۴-۳۲-۶

نرخ: ۴۵۰۰۰ تمه - ۷۰۰۰ دینار

سەفەر، مەیدانی هەلۆ، چاپمەنی خانی، کتێبفرۆشی هونەر و ئەندیشه

پێنوێندی: ۹۸ ۸۷ ۳۶۳۰ ۸۴۰۲ +

www.kurdbook.ir

پیرست

- ۹..... پیشه کی
- ۱۲..... ژینامه
- ۱۷..... غه زله کان
- ۱۸..... بی نه لاف
- ۱۸..... بی جیلوه دهری حوسن و جله و کیشی ته ماشا!
- ۱۹..... سستی به به به حوه له نیو نووری قه مه ردا؟
- ۲۰..... تا تا تا سهرن نور ره بی پر پیچشی با دا
- ۲۱..... ته به سسرم ده خا حوققه ی دهم و جه وه ره له نیو نه ودا
- ۲۲..... جوشش و تاه له و دیدنی گریانمدا
- ۲۴..... گهر بییه دهری، به به به یی له ئیرمدا
- ۲۵..... روخم ره نگینی ره نگی بوو ته ره نگیته، بازآ!
- ۲۷..... بولبولی ته بعم نه و دیسان سناخوا یی ده کا
- ۲۹..... ته به بی شه ککه رباری من، کوردی به ئینشا ده کا
- ۳۰..... پیم ده ئین: مه حبو به خیل و قیچه، مه یلی به ده کا
- ۳۱..... چاوه که ت ناگر له سینه ی عاشقی مسک ده کا
- ۳۲..... «یا بدر علوا و ضیاء و کمالا»
- ۳۴..... حیره تزه ده واییده وه کوو حه لقه بی دهر ما
- ۳۵..... جه نانی وه ک جینان کردم به ماوا
- ۳۶..... په چه بی په چه میی و پرچی سیا
- ۳۸..... ریشه که ی پان و دریزی، بو ریا خزمه ت ده کا
- ۴۰..... پیتی ب
- ۴۰..... زولفه یینی به خه م مار و به حه لقه ن وه کوو عه قه رب
- ۴۲..... پیتی ت
- ۴۲..... ماتهم وه کوو زولفه یینی سینه ه گرتی سهر اپات
- ۴۵..... چاوت له بر ویه عنی له ژیر تاقی نه زاره ت
- ۴۶..... مه که ئیخلاقی نه و وه عده ی که فهر مووت

٤٧..... ٤٨..... ٥٠..... ٥٠..... ٥٣..... ٥٣..... ٥٥..... ٥٥..... ٥٦..... ٥٦..... ٥٧..... ٦٩..... ٧٠..... ٧٤..... ٧٥..... ٧٦..... ٧٦..... ٧٧..... ٧٧..... ٧٩..... ٧٩..... ٨٠..... ٨٢..... ٨٣..... ٨٤..... ٨٤..... ٨٥..... ٨٦..... ٨٦..... ٨٨..... ٨٨.....

- ۹۰ ..... نهی تازه جهوان! بیرم و ئوفتاده و کهوتووم
 ۹۳ ..... حهنایی کردووه په‌نجه‌ی به‌خویناوی دلی زارم
 ۹۵ ..... ده‌ورانییه، وه‌ک هیله‌کی سه‌ودا، سه‌ری گیتیم
 ۹۶ ..... عومریکه به‌میزانی ته‌ده‌ب توحفه‌فروشم
 ۹۷ ..... شه‌و‌هات و نه‌من مه‌ستی خه‌یالاتی که‌سینکم
 ۹۸ ..... ماچی ده‌مه‌که‌ی دامنی که‌دامنی سه‌ر و مالم
 ۹۹ ..... لایقی مه‌خزه‌نی ته‌بعه‌هه‌موو که‌نزی غه‌زه‌لم
 ۱۰۱ ..... عازیم! زو‌حی شیرینم! دوو‌چاوم!
 ۱۰۲ ..... گهری پرسی من له‌به‌ر چی که‌م ده‌خوم:
 ۱۰۴ ..... بی که‌رووزه‌ردی مه‌دینه و رووسیاهی مه‌ککه‌خوم!
 ۱۰۶ ..... دل‌رانی سه‌یری، مه‌من خوشه، جه‌وایی نادهم
 ۱۰۷ ..... (فاتحه) ته‌ب‌خیره‌شاری دل به‌تابووری نه‌لم
 ۱۰۹ ..... له‌بت میم و قه‌ف و زولف چیم
 ۱۱۰ ..... سوی مصر است اعزمن این لجه‌ی غم
 ۱۱۱ ..... پیتی ن
 ۱۱۱ ..... که‌توی قیبله، ده‌مت سایه‌م، قه‌بان!
 ۱۱۲ ..... ره‌فیان! من نه‌وا رویم له‌لاتان
 ۱۱۳ ..... له‌دوگمه‌ی سوخمه‌دویتی نوژی شکران
 ۱۱۴ ..... نه‌هلی ته‌عدادی مه‌حاسین نووسیایان
 ۱۱۵ ..... ره‌قیب و موده‌عی فیتنه و عیلاقه‌ی چاوی جادوین
 ۱۱۶ ..... نه‌م سه‌رسه‌ری‌بازانه که‌وا هه‌مه‌سه‌ری بووم
 ۱۱۷ ..... دووری له‌من خسته‌وه‌بی سه‌به‌بی یاری من
 ۱۱۹ ..... خه‌نده و ده‌می (مه‌حبوویه) که‌وا زور نه‌کینن
 ۱۲۰ ..... نه‌م تاقمه‌مومتازه که‌وا خاسه‌بی شاهن
 ۱۲۱ ..... خه‌تات فه‌رموو که‌خوشه‌چین و ماچین
 ۱۲۵ ..... به‌جانسه‌ختیی و دل‌به‌ردی، من و تو
 ۱۲۶ ..... پیتی و
 ۱۲۶ ..... وه‌ک قه‌فه‌س نه‌م حوجره‌کون‌تیه که‌وا گرتوومیه‌ناو
 ۱۲۹ ..... هه‌رچه‌نده که‌عومری خزر و جامی جه‌مت بوو
 ۱۳۰ ..... تا‌فله‌ک ده‌وره‌ی نه‌دا سه‌د که‌وکه‌بی ناوا نه‌بوو
 ۱۳۲ ..... دل‌شیشه‌بی پر خویتی فیراقی، فه‌ره‌قی بوو

- ۱۳۳ ..... دەر وونم پر که باب و دهرده بی تو
 ۱۳۴ ..... نه مردم من نه گهر نه مجاره بی تو
 ۱۳۶ ..... زولفت که له سهر روو به خهم و تابشه نه مرؤ
 ۱۳۷ ..... شهوی یه لندایه یا دهی جووره نه مشه و
 ۱۳۸ ..... بیتهی ه
 ۱۳۸ ..... ساقی! به مهیی کونه له سهر عاده تی نه و به
 ۱۳۹ ..... دهستم له گهردهنی خوت ههل مه گره نهی (حه بیبه) !
 ۱۴۱ ..... خانی بهینی چاو و نه برؤت ئینتیخابی کاتیبه
 ۱۴۲ ..... ذرونی لدار الـ (شارزور) و برده
 ۱۴۴ ..... له دایا اته شش عیشقت بلنسهی میسلی تهن دووره
 ۱۴۶ ..... سفی به حساری له فکری بهنی تادم به دهره
 ۱۴۷ ..... نهی ساکین ریازی مه دینهی مونه ووهره
 ۱۵۶ ..... سه رایای کوار زهره ترس و لهرزه
 ۱۵۷ ..... (حلقه در نوس) که ف رهنگینی تویه نه م دهفه
 ۱۵۹ ..... که و زهرتایی یه کتابی داتی خورشیدی تافاقه
 ۱۶۱ ..... به مهرگی خوت قهسه راهیدا ههم مر عومرت عوبووریکه
 ۱۶۲ ..... سهری ههر مووی به دهنم برده به تنائیکه
 ۱۶۳ ..... شاهیتنی دوو چاوت که نیگا و مهیلی به نگه
 ۱۶۴ ..... بنواره وشکه سو فی و ره قسی به ههل هه
 ۱۶۵ ..... شکه نجی عهرز و توولی پیچی زولفت بی سهر حله
 ۱۶۶ ..... سه و دازده که ی زولفت، نه زهاری له کن په شمه
 ۱۶۷ ..... بایی له تهره ف قبیله مه وه دیت و وه زانه ؟
 ۱۶۹ ..... نه لا نهی نه فسی بووماسا، هه تا که ی حیرسی ویرانه ؟ !
 ۱۷۸ ..... سریشکی من که لیلاره، غوباری کوهد و هاموونه
 ۱۷۹ ..... دل، سیاسه نگ نه بی، مائیلی خاکی وه تهنه
 ۱۸۱ ..... له و وه خته وه بیستوومه دیتن به قه دهر چاوه
 ۱۸۲ ..... نه و سلسیله و امیشکی خه تا نیوی براوه
 ۱۸۳ ..... زولفت به قه دندا که پهریشان و بلاوه
 ۱۸۵ ..... تا له من نه و زولفه رئی بؤسه و که ناری گرتووه
 ۱۸۷ ..... گولبونی قه ددت له قوبه ی سینه غونچه ی کردووه
 ۱۸۸ ..... گهرمی و تهری به هاره که پشکو کوژایه وه

- ۱۹۱..... سهری زولفت که رشته‌ی عومری خزره، نیوه هه‌ودایه
 ۱۹۲..... بیستم له هه‌موو لایه مه‌یلی شهر و ده‌عوایه
 ۱۹۳..... سه‌رمایه‌یی سه‌ودا که ده‌لین زولفی دووتایه
 ۱۹۴..... موشه‌خه‌سه له‌شکری خه‌تت له‌سه‌ر ته‌سخیری بالایه
 ۱۹۶..... نه‌للا نه‌للا که چ عه‌قل و چ که‌مالئیکی هه‌یه!
 ۱۹۷..... عاشقی بی‌دل ده‌نالی، مه‌یلی گریان‌ی هه‌یه
 ۱۹۹..... به‌رگی دنیا هه‌نده کورت و کونه و بازاریه
 ۲۰۱..... به‌ه‌فقا‌نم بکه‌ن شینم که وه‌قتی زاریه
 ۲۰۲..... بیدی مه‌جنوونه وجودم له هه‌موو به‌ر به‌ریه
 ۲۰۳..... مه‌وتی نه‌غمه‌ی بولوله یا چه‌هه‌چه‌هه‌ی خر‌خالییه؟
 ۲۰۴..... له‌و که‌س دینی نه‌و نووری دل و نیمانیه
 ۲۰۶..... ناخ له‌د آ‌تیه (سه‌سه) سه‌ر و په‌یوه‌ندی نییه!
 ۲۰۸..... بی‌تی ی.....
 ۲۰۸..... حه‌ریق‌ی زه‌یقی زه‌انم، سیمی سو‌ی‌حده‌م با‌بی!
 ۲۱۰..... مه‌ستوره که حه‌سه‌ر نه‌دی به‌یسا‌بی
 ۲۱۷..... خوشا ره‌ندی له دنیا بی‌مر بالا‌و و مر جه‌ره‌دی بی!
 ۲۱۸..... له‌چاوی (رو‌ودبار)م (نووری)م ته‌ه‌قه‌تاری بی
 ۲۲۰..... نه‌ی قه‌لعه‌یی ماهم که ده‌لینی نه‌وجی بو‌رو‌وجی
 ۲۲۲..... گه‌ر بازی نه‌زه‌ربازی، له‌م ده‌ست و نیگ‌ره‌ت چه‌؟
 ۲۲۴..... نه‌ی خه‌سته‌یی چاوت هه‌موو نا‌هووی ته‌تاری!
 ۲۲۵..... بی‌جوی بو‌ونه‌وه‌یی، زه‌خم و برین و نه‌سه‌ری،
 ۲۲۶..... ساقی! وه‌ره، مه‌یخانه‌یی دل کونه ره‌حیقی
 ۲۲۷..... (بَرَقُ البَصَر) له‌به‌ر به‌رق و ته‌له‌تلونی له‌نالی
 ۲۲۸..... بنوا‌ره نه‌وبه‌هار و فوتو‌وحاتی گول‌شه‌نی
 ۲۳۰..... قه‌د‌ری من چه‌نده له‌لای ده‌وله‌تی دنیایی ده‌نی،
 ۲۳۴..... موسا‌وی وه‌ک یه‌ک و لو‌ولن له‌هه‌ر دوو لا‌وه زولفه‌ینی
 ۲۳۵..... نه‌فه‌س بگ‌ره له‌هات و‌جووی خورایی هه‌تا‌ما‌وی
 ۲۳۸..... گول که‌با‌غی و ده‌مدرا‌و بو‌و، که‌وته‌لافی ره‌نگ و بو‌ی
 ۲۴۰..... ته‌شریقی نه‌وبه‌هاره که‌عالم ده‌کا‌نو‌ی
 ۲۴۱..... یار دلی خو‌تین و چا‌وی پر له‌گریانی ده‌و‌ی
 ۲۴۲..... وه‌ره ساقی! به‌شین و نه‌دب و وا‌وه‌ی

- ۲۴۳ ..... (بِحَمْدِ اللَّهِ) دوو چاوی یارم نۆخه‌ی
- ۲۴۴ ..... خالی نییه ره‌شماری دوو زولفت له به‌لایی
- ۲۴۵ ..... تاکه‌کان
- ۲۴۶ ..... بری پارچه‌ی غه‌زهل یارم، که‌وای کرد
- ۲۴۶ ..... گه‌هی ته‌سبیح و گه‌ه باده، گه‌هی نه‌قشی روخی ساده
- ۲۴۶ ..... گوشتی قه‌له‌و حوققه به‌ چوارده‌ پاره
- ۲۴۶ ..... بدور دایری فُنجان چینی

www.ketab.ir

پیشہ کی

چاپی حواتر و جوداوازتری دیوانه کلاسیکه کانی ئەدهبی کوردی، ئەرکیکی گەره و گرینگە که ماوهیه که چاپه مەنی خانی وەنەستۆی گرتووه. پاش بێداچوونەوه و بەندجار خویندەنەوهی دیوانی نالی، هاتمه سەر ئەو برۆایه ی ئەم دیوانه هینده ئاسانه و نه هیندهش بێ ههله و گرفته که وهک باقی دیوانه کانی تر، نه ئا دقه پروته کانی چاپ و بلاو بکریتهوه. هاوکات ئاگاداری کاره کانی ماستا، سعود محهممه دیش بووم، بۆیه به باشم زانی بۆچوون و ههلوێسته کانی بهریز بشیان رهچاو بکهه و لهسهر بناغه ی چاپه کانی پیشوو و تهواوی زه به کانی ماستایان موده پرپرس، ئەمجاره به شیوازیکی نوێتر ئەم دیوانه ئاماده بکه. نه گهر لهه چاپه دا، پیتیکیان وشهیه که گۆرابی چاچ له بهر رهخنه کانی ماستا محهممه د بوویت یان چ له بهر ههر هوکاریکی دیکه، ئەوه له ژیروویدا به دانانی هیمای کورتکراوه ی (س.س) به واتای سهرچاوه ی سهره کی، ماستا بێ کراوه. زۆربه ی ئەم گۆرانهش له بهر ئەوه بووه دهقه که یه کده ست بکریت و وا نهییت له شوێنیکدا وشهیه که جوورنیک و له جێیه کی تر دا به جوورنیک یکه نووسراییت؛ هه رچه ند تێستاش زۆر وشه هه ن وهک: زولف، حهلق، بێهه، زوبان، پۆج، کفن، بنیاد، بوله ند، عه تر، فرسه ت، تیش، عیشق، زولفه یه ن، توفان، ... که بۆیان هه یه به شیوازی دیکه بنوو سرتن و بخوێرتنه وه و باشتره زانایانی بواری زمان و ئەدهب، لیژنه یه کی زانستی پێک بهێنن و له بیر ی ئەم به شه ی شیعر ی کلاسیکه شدا ببن و لهه باره یه وه بریار یکی به کلاکه ره وه بدن.